

İNGİLTERE-RUSYA REKABETİNDE YENİ EVRE

Cemal Ege ÖZKAN

Giriş

1 9. yüzyıla damgasını vuran Britanya İmparatorluğu ile Çarlık Rusya'sı arasındaki rekabet; bir diğer deyişle "Büyük Oyun", iki imparatorluğun Orta ve Güney Asya üzerinde nüfuz kazanma mücadelesine sahne olmuştur. Tarihsel süreklilik içinde devamlı birbirleriyle mücadele eden bu iki ülke, yalnızca Birinci ve İkinci Dünya Savaşı'nın yarattığı konjonktür sebebiyle bir araya gelmiştir. Bu dönemler dışında Londra-Moskova hattındaki rekabet ve çatışmanın devam ettiği görülmektedir.

Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği'nin (SSCB) dağılması ve Soğuk Savaş sonrası dönemde, "İkinci Büyük Oyun"un başat aktörleri olarak Avrasya'da Amerika Birleşik

Devletleri (ABD) hegemonyası karşılıklı üzerine hareket eden Çin ve Rusya ön plana çıkmıştır.¹ İngiltere'nin de "Küresel Britanya" hedefi doğrultusunda yeni büyük oyuna dahil olma çabası içinde olduğu gözlemlenmektedir.

İngiltere, Yeni Büyük Oyun'da Avrasya coğrafyasında etkin faaliyet yürütme hedefini Doğu Avrupa üzerinden Polonya ve Ukrayna vesilesiyle gerçekleştirmeye çalışmaktadır. 24 Şubat 2022 tarihinde Rusya-Ukrayna Savaşı'nın başlaması sebebiyle Londra ile Moskova arasındaki ilişkiler yeni bir evreye girmiştir. Dolayısıyla Rusya ve İngiltere'nin politikaları, iki ülkeyi yeniden karşı karşıya getirmektedir.

¹ Mehmet Seyfettin Erol, "Küresel Güç Mücadelesinde Avrasya Jeopolitiği ve Türk Avrasyası", Mehmet Seyfettin Erol, der., *Küresel Güç Mücadelesinde Avrasya'nın Değişen Jeopolitiği Yeni Büyük Oyun*, Barış Kitap, Ankara 2011, s. 9.

Rusya-Ukrayna Savaşı Öncesinde İngiliz Güvenlik Bürokrasisinin Moskova'ya Yaklaşımı

İngiliz güvenlik bürokrasisinin Rusya'ya yönelik yaklaşımı, üzerinde durulması gereken bir husustur. Zira bu bürokrasinin Rusya'dan algıladığı tehdit ve bunun boyutu, Londra'nın Moskova'yı çevrelemek için izlediği politikaları şekillendirmektedir. Dolayısıyla İngiltere Hükûmeti'nin Rusya'ya yönelik politikasını oluştururken; İngiliz güvenlik bürokrasisinin daha çok inisiyatif aldığı görülmektedir.

İngiltere, henüz 24 Şubat 2022 tarihinde Rusya'nın Ukrayna'yı işgal etmesinden çok daha önce, Moskova'ya karşı sert bir tutum sergilemiştir. 23 Ocak 2018 tarihinde İngiltere Genelkurmay Başkanı Sir Nicholas Carter, Rusya'yı Soğuk Savaş'tan bu yana İngiltere'ye yönelik en büyük devlet temelli tehdit olarak nitelendirmiş ve düşmanlıkların Londra'nın beklediğinden çok daha erken başlayabileceği konusunda uyarılmıştır. Carter, kırk dakikalık konuşmasının neredeyse tamamını Rusya tarafından oluşturulduğunu söylediği "tehdite" ayırmıştır.²

İngiltere Genelkurmay Başkanı'nın söz konusu ifadelerinden yaklaşık bir ay sonra yaşanan bir hadise, Londra-Moskova hattındaki ilişkilerin daha da gerilmesine yol açmıştır. 4 Mart 2018 tarihinde İngiltere'nin Salisbury kentinde Rus Askeri İstihbaratında

(GRU) görev yaptığı sırada MI6'e gizli sızılar sağlayan Sergey Skripal'in GRU casuslarının rol aldığı bir olay sonrası Novičok zehrine maruz kalması, Londra'nın sert tepki göstermesine neden olmuştur.

İngiltere, bahsi geçen olayın ardından Rusya'nın İngiltere'deki Büyükelçiliği'nde görev yapan yirmi üç diplomatı sınır dışı ederken; bu sayı, ABD'de altmışı bulmuştur. Ayrıca 2018 yılının Haziran ayında Novičok zehriyle temas eden bir İngiliz vatandaşı da hayatını kaybetmiştir.³

Görüldüğü üzere, Rusya'nın İngiliz topraklarında böyle bir olaya karışarak hem Skripal'i zehirlemesi hem de bir İngiliz vatandaşının hayatını kaybetmesine neden olması şeklindeki iddialar, Londra tarafından İngiltere'nin egemenliğine bir meydan okuma olarak algılanmıştır. Başta ABD olmak üzere diğer Batılı ülkelerin Rus diplomatları sınır dışı ettiği göz önünde bulundurulduğunda, Londra'nın bahsi geçen hadiseyi Moskova'nın Avrupa'daki diplomatik misyonlarını etkisizleştirmek için kullandığı öne sürülebilir.

24 Kasım 2018 tarihinde dönemin İngiltere Genelkurmay Başkanı Sir Mark Carleton-Smith yaptığı açıklamada, İngiliz güvenliği adına Rusya'nın tartışmasız bir şekilde El Kaide ve Devletü'l Irak ve's Şam (DEAŞ) gibi terör örgütlerinden çok daha büyük bir tehdit oluşturduğu konusunda uyarıda

² Ewen MacAskill, "Russia is Biggest Threat to UK Since Cold War, Says Head of British Army", *The Guardian*, <https://www.theguardian.com/politics/2018/jan/22/russia-is-biggest-threat-since-cold-war-says-head-of-british-army>, [Erişim Tarihi: 15.10.2022].

³ "Salisbury Poisoning: What Did the Attack Mean for the UK and Russia?", *BBC News*, <https://www.bbc.com/news/uk-51722301>, [Erişim Tarihi: 15.10.2022].

bulunmuştur. Ayrıca Rusların kırılabilirlik ve zayıflık tespit ettikleri her yerde bundan yararlanmaya çalıştıklarını öne sürmüştür.⁴

Sir Mark Carleton-Smith'in Rusya'yı DEAŞ gibi bir terör örgütünden bile daha büyük tehdit olarak nitelendirilmesi, İngiliz güvenlik bürokrasisinin Rusya'ya bakışını net bir biçimde ortaya koymaktadır. Özellikle de mevzubahis bürokrasinin Rusya'nın eylemlerine karşı derin bir şüphe içinde olduğu anlaşılmaktadır.

Bu bağlamda Smith'in sözlerine dünyadaki mevcut konjonktürden bakıldığında, İngiliz Genelkurmay'ının diğer Batı ve Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü (NATO) üyesi ülkelerin askeri kurumlarına kıyasla Rusya'ya karşı daha sert bir yaklaşım içinde olduğu iddia edilebilir.

20 Haziran 2019 tarihinde ise İngiltere Genelkurmay Başkanı, Ukrayna-Rusya cephe hattını ziyaret ederek Rusya'nın Batı'ya karşı hazırladığı savaşın tatbikatını Ukrayna'nın doğusunda uyguladığını belirtmiştir. Cephe hattında İngiliz The Sun gazetesinin sorularını da yanıtlayan Smith, Rusya'nın tank ve topçu atışları gibi klasik savaş yöntemlerini suikast, propaganda ve siber saldırılarla desteklediğini vurgulayarak, "Burada sürekli olarak geliştirilen ve sinsilikle uygulanan bir savaş modeli var."⁵ değerlendirmesinde bulunmuştur. Bu gölge savaşı taktiklerinin İngiltere'de dahil olmak üzere Rusya'nın düşmanlarına

yönelebilir mi sorusuna ise "Bence bunu varsaymalıyız. Herhangi bir kurallar dizine göre oynamıyorlar. Artık kurallar yok ve insanlar kendi siyasi ve askeri toleranslarını ölçmek zorundalar." yanıtını vermiştir.⁶

Smith'in söz konusu ziyareti, pek çok açıdan önemlidir. İngiltere, insani yardım malzemesine ek olarak bölgede asker bulundurmakta ve askeri eğitim vermektedir. 2015 yılından 2019 senesine kadar, 1 bin Ukrayna askeri İngiliz Ordusu tarafından eğitilmiştir. İngiltere'nin Ukrayna'ya yardım etmesinin bir başka nedeni de Rusların geliştirdiği teknikleri öğrenmektir.⁷

Görsel 1: İngiltere Genelkurmay Başkanı'nın Ziyaret Ettiği Bölge

Kaynak: "Shadow War Head of British Army on the Frontline of 'Battle Laboratory' Where Russia 'Prepares For War With The West'", *The Sun*, <https://www.thesun.co.uk/news/9341309/british-army-ukraine-frontline-russia-prepares-for-war/>, [Erişim Tarihi: 16.10.2022].

İngiliz Genelkurmay Başkanı'nın savaşın odak noktalarından biri haline gitmesi, Moskova'ya verilmiş güçlü bir yanıt niteliğindedir. Ayrıca İngiliz Genelkurmay'ının söz konusu hamleyle Batı'da ve NATO'da yer alan diğer askeri kurumlardan ayrıldığı söylenebilir.

⁴ "Russia Poses Greater Threat Than ISIS, New British Army Chief Warns", *The Guardian*, <https://www.theguardian.com/uk-news/2018/nov/24/russia-poses-greater-threat-than-isis-new-british-army-chief-warns>, [Erişim Tarihi: 16.10.2022].

⁵ Aynı yer.

⁶ "Shadow War Head of British Army on the Frontline of 'Battle Laboratory' Where Russia 'Prepares For War With The West'", *The Sun*, <https://www.thesun.co.uk/news/9341309/british-army-ukraine-frontline-russia-prepares-for-war/>, [Erişim Tarihi: 16.10.2022].

⁷ Aynı yer.

Çünkü Smith, savaş hattına giden tek büyük NATO üyesi Genelkurmay Başkanı'dır.

Almanya'nın Rusya'yla enerji ilişkilerinin oldukça iyi seyrettiği ve Kuzey Akım-2 Doğalgaz Boru Hattı aracılığıyla jeopolitik bir tercihte bulunduğu, Fransa Cumhurbaşkanı Emmanuel Macron'un "NATO'nun beyin ölümünün gerçekleştiğini" söylediği ve ABD Başkanı Donald Trump'un Amerikan askerlerini ülkeye geri çağırdığı bir konjonktürde, İngiliz Genelkurmayı'nın hamlesi, ziyareti daha da değerli kılmaktadır. Bir diğer ifadeyle, Batı ve NATO'daki büyük güçlerin Rusya politikalarında bir konsensüs olmadığı sırada İngiltere, Rusya'yı karşısına almaktan çekinmemiştir.

Bu noktada Ukrayna'nın en özel ilişkilere sahip olduğu devletin İngiltere olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. Zira İngiltere, Ukrayna'ya askeri yardım sağlamanın yanı sıra cephe hattında da üst düzey ziyaretler gerçekleştirmek vesilesiyle Ukraynalı askerlerin motivasyonunu arttırmaya çalışmıştır. Bu bağlamda İngiliz güvenlik bürokrasisinin Londra'nın Moskova'ya karşı politikasının belirlenmesinde kilit bir rol oynadığı açıkça görülmektedir. Londra için Kiev, "Yeni Büyük Oyun"a dahil olması için önemli bir kapıdır.

İngiltere Dış İstihbarat Teşkilatı'nın (MI6) Rusya'ya yönelik değerlendirmelerinin de üzerinde durulması gerekmektedir. 25 Nisan 2021 tarihinde Rusya'nın Ukrayna'ya askeri

yığına yaptığı dönemde MI6 Başkanı Richard Moore, bütün endişelere rağmen Rusya'nın ekonomik ve demografik olarak gerileyen bir güç olduğuna vurgu yapmıştır.⁸

Moore'un Salisbury'daki Novıçok zehirlenmesine ve Moskova'nın gerileyen bir güç olduğu sözlerine Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin'in bizzat cevap vermiş olması, konu hakkındaki rahatsızlığını göstermesi bakımından önemlidir. Putin, Moore'a şu şekilde cevap vermiştir:⁹

"Kendisi (Moore) bu görevde yeni, biraz tecrübe kazanacak ve sonra Rusya'nın gerileyen bir güç olup olmadığına ilişkin değerlendirmelerine muhtemelen dönüp yeniden bakacak. O zaman niye rahatsız olup endişe ediyorsun, sadece hayatını yaşa ve Rus-İngiliz ilişkilerini daha fazla bozmaya çalışma."

Rusya'nın mevcut konjonktürde Ukrayna'daki tam olarak istediğini alamadığı göz önünde bulundurulduğunda, İngiliz İstihbaratının Moskova'nın kapasitesini en iyi değerlendirilen Batı istihbaratı olduğunu söylemek mümkündür. Ayrıca Putin'in sözlerinden İngiliz İstihbarat Başkanı'nı hafife aldığı sezilenmektedir. Zira bahsi geçen savaş, Rusya'nın askeri anlamda bir süper güç olduğu varsayımının yanlış olduğunu ve konvansiyonel anlamda da Batı'nın bir hayli gerisinde kaldığı gerçeğinin ortaya çıkarmıştır.

⁸ Mari Eccles, "Reckless Russia's Power is in Decline, Says British Spy Chief", *Politico*, <https://www.politico.eu/article/russia-military-power-ukraine-britain-mi6/>, [Erişim Tarihi: 17.10.2022].

⁹ "Vladimir Putin Warns Head of MI6: Just Live Your Life And Don't Try to Spoil Russian-British Relations Further", *Sky News*, <https://news.sky.com/story/vladimir-putin-warns-head-of-mi6-just-live-your-life-and-dont-try-to-spoil-russian-british-relations-further-12325206>, [Erişim Tarihi: 17.10.2022].

2021 yılının Haziran ayında Rusya ile Ukrayna arasındaki gerilimin gitgide arttığı bir sırada İngiliz Donanması, Ukrayna'ya destekte bulunmak için Karadeniz'e HMS Defender adlı savaş gemisini göndermiştir. Rusya, Kırım yakınlarına demirleyen savaş gemisine uyarı ateşinde bulunarak İngiltere'yi provokasyon yapmakla suçlamıştır.¹⁰

Moskova-Londra hattında yaşanan bu hadise oldukça önemlidir. Öncelikle İngiliz Donanması, Rusya'ya gözdağı vermek amacıyla Karadeniz'e gelen tek büyük ülke donanması olmuştur. Zira ABD, 2021 yılının Nisan ayında Rusya'nın Ukrayna'ya karşı baskısını arttırdığı sırada, Karadeniz'e iki savaş gemisi gönderme kararından vazgeçmiştir.¹¹

Bu bakımdan ABD; Rusya'yla karşı karşıya gelmeye cesaret edemezken, İngiltere bunu göze alabilmiştir. Dolayısıyla Rusya-Ukrayna Savaşı öncesi, Ukrayna'ya destek konusunda Batı ve NATO ittifakındaki ülkeler arasında en kararlı ve tutarlı politika izleyen devletin İngiltere olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. Bu bağlamda İngiliz güvenlik bürokrasisinin ABD'ye ve diğer büyük NATO ülkelerine kıyasla, Moskova'ya karşı daha atılgan bir politika izlediği anlaşılmaktadır.

15 Kasım 2021 tarihinde ise Carter, henüz Moskova yönetimi Ukrayna'yı işgale başlamadan önce, Rusya'yla savaşın Soğuk Savaş'tan bu yana her zamankinden daha büyük bir risk olduğu

konusunda uyarıda bulunmuştur. Ayrıca Belarus'un bölgeyi istikrarsızlaştırmak için göçmenleri AB sınırına ittiğini ve bunun Rusya'nın bir oyunu olduğunu öne sürmüştür.¹²

Anlaşılacağı üzere İngiliz güvenlik bürokrasisi, Rusya'nın özellikle Belarus vesilesiyle Doğu Avrupa'daki etkisini arttırmaya çalıştığı ve böylece bölgede Rus karşıtlığının merkezi olan Polonya'ya baskı yapmayı amaçladığını düşünmektedir.

Esasen Rusya-Ukrayna Savaşı öncesinde Ukrayna'da ve Doğu Avrupa'da Rusya'nın emellerine ilişkin en doğru tespitlerde bulunan kurumun İngiliz güvenlik bürokrasisi olduğu söylenebilir. Bu bağlamda söz konusu bürokrasi, diğer Batılı muadillerine göre hem konjonktürü çok daha iyi okumuş hem de Ukrayna'ya daha somut desteklerde bulunmuştur.

İngiltere'nin Rusya-Ukrayna Savaşı'ndaki Jeopolitik Hedefleri

17 Şubat 2022 tarihinde Rusya-Ukrayna Savaşı başlamadan önce Londra, Varşova ve Kiev arasında imzalanan anlaşmayla üçlü işbirliği ittifakı kurulmuştur. Bahsi geçen ülkelerin Dışişleri Bakanları tarafından yapılan ortak açıklamada, bu ittifakın Ukrayna'yı desteklemek amacıyla en öncelikli konularda üç ulus arasındaki stratejik işbirliğini daha da güçlendirme taahhüdünü göstereceği belirtilmiştir.¹³

¹⁰ "HMS Defender: Russian Jets and Ships Shadow British Warship", *BBC News*, <https://www.bbc.com/news/world-europe-57583363>, [Erişim Tarihi: 17.10.2022].

¹¹ "U.S. Cancels Warships Deployment to Black Sea -Turkish Diplomatic Sources", *Reuters*, <https://www.reuters.com/world/middle-east/us-cancels-warships-deployment-black-sea-turkish-diplomatic-sources-2021-04-14/>, [Erişim Tarihi: 17.10.2022].

¹² "War with Russia Greater Risk Now Than Any Time Since Cold War, Says UK Army Chief", *The Independent*, <https://www.independent.co.uk/news/uk/home-news/russia-war-army-nick-carter-b1957547.html>, [Erişim Tarihi: 18.10.2022].

¹³ "United Kingdom, Poland And Ukraine Foreign Ministers' Joint Statement, February 2022", *Government of the United Kingdom*, <https://www.gov.uk/government/news/joint-statement-by-the-united-kingdom-poland-and-ukraine-17-february-2022>, [Erişim Tarihi: 18.10.2022].

Görsel 2: 17 Şubat 2022 Tarihli Ukrayna, İngiltere ve Polonya Üçlü İttifakı

Kaynak: "Ukraine, UK And Poland Launch Trilateral Agreement "in Face Of Russian Aggression", *Notes From Poland*, <https://notesfrompoland.com/2022/02/17/ukraine-uk-and-poland-launch-trilateral-agreement-in-face-of-russian-aggression/>, (Erişim Tarihi: 18.10.2022).

Bahse konu anlaşma, İngiltere açısından Rusya'nın çevrenmesi açısından oldukça önemlidir. Polonya, Ukrayna'nın sınır komşusu olup askeri lojistik ve insani yardım sağlanması konusunda kilit bir konumda yer almaktadır. Ayrıca Doğu Avrupa'daki Rusya karşıtı faaliyetlere öncülük eden devlettir. Bu bağlamda İngiltere'nin niçin böyle bir anlaşma imzaladığı daha net anlaşılabilir. Mevzubahis girişim, Londra açısından "Küresel Britanya" hedefi doğrultusunda "yeni büyük oyuna" dahil olma stratejisinin bir parçası olarak değerlendirilmelidir.

İngiltere'nin Polonya'ya özel bir önem atfetmesinin bir diğer nedeni de "Suwalki Koridoru"nun Polonya sınırları içinde yer almasıdır. Aşağıdaki bilgiler, koridorun önemini yansıtmaları bakımından önemlidir.¹⁴

"Rusya'nın izole haldeki dış bölgesi Kaliningrad Oblastı ile Belarus arasında bulunan yaklaşık 100

kilometrelik engebeli ve dağlık bir araziden oluşan Suwalki Koridoru, NATO üyesi Polonya ve Litvanya sınırları arasında bulunmaktadır."

Söz konusu koridor, Rusya'nın müttefiki Belarus ve Kaliningrad'ı birbirinden ayırdığı için Baltıkların güvenliği noktasında oldukça önemlidir. Ayrıca Suwalki Koridoru; Polonya ve Orta Avrupa'dan Baltık ülkelerine, karayolu ve demiryoluyla ulaşmanın tek yoludur.¹⁵ Dolayısıyla İngiltere'nin Polonya'ya olan büyük desteğinin arkasında bu koridorun savunulması hedefi vardır. Ayrıca İngiliz askerlerinin bölgeye yakın noktalarda konuşlandırılması, olası bir Rus saldırısının oldukça ciddiye alındığını göstermektedir.

Görsel 3: Suwalki Koridoru, Bölgedeki Ülkelerin Asker Dağılımları (2018 Yılı İtibarıyla)

Kaynak: Hannah Lucinda Smith, "The Suwalki Corridor: Moscow's Invasion Route to Europe", *The Times*, <https://www.thetimes.co.uk/article/the-suwalki-corridor-moscows-invasion-route-to-europe-035qhm06t>, (Erişim Tarihi: 19.10.2022).

¹⁴ Elif Tektaş, "Baltıkların Anahtarı: Suwalki Koridoru", *ANKASAM*, <https://www.ankasam.org/baltiklarin-anahtari-suwalki-koridoru/>, (Erişim Tarihi: 19.10.2022).

¹⁵ Aynı yer.

Görsel 4: Suwalki Koridoru¹⁶

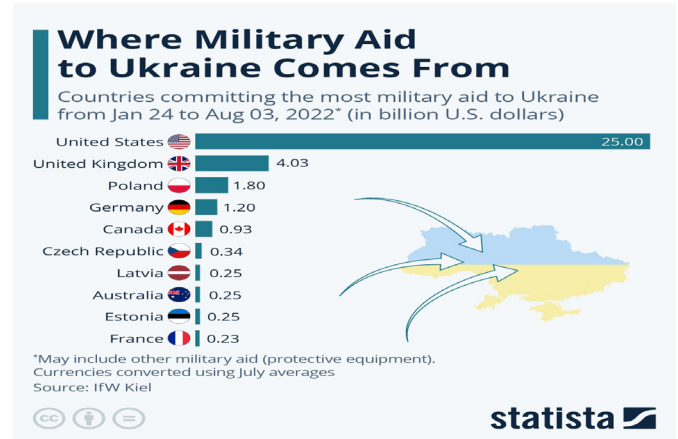
Kaynak: John R. Deni, "NATO Must Prepare to Defend Its Weakest Point—The Suwalki Corridor", *Foreign Policy*, <https://foreignpolicy.com/2022/03/03/nato-must-prepare-to-defend-its-weakest-point-the-suwalki-corridor/>, [Erişim Tarihi: 19.10.2022].

Rusya'nın 24 Şubat 2022 tarihinde Ukrayna'ya karşı başlattığı askeri müdahale sonrasında en büyük tepki gösteren devletlerden biri de İngiltere olmuştur. Nitekim Londra'nın Moskova'ya karşı uygulanan yaptırımlara öncülük ettiği görülmüştür.

Bu noktada İngiltere'nin AB üyesiye bulamadığı fırsatı, Rusya-Ukrayna Savaşı sayesinde bulunduğu söylenebilir. Londra, bloğa üyeyken; Brüksel'in Moskova'ya karşı sert bir politika izlemesini sağlayamamıştır. Bilhassa Fransa ve Almanya, bahsi geçen savaş başlamadan önce Rusya'yı karşısına alan bir politika izlemekten çekinmiştir. Dolayısıyla İngiltere, Brexit süreciyle AB'den ayrılmasıydı, Rusya'ya karşı daha yumuşak bir siyaset takip etmek zorunda kalacağı için şahin bir politika izlemesi mümkün olmayacaktı. Zira AB'nin karar alma mekanizmasında her üye devletin "veto hakkı" bulunmaktadır. Bu bağlamda Brexit, Londra'nın Rusya-

Ukrayna Savaşı öncesinde Moskova'ya karşı politikasını şekillendirme konusunda elini güçlendirmiştir.

Tüm bunlarla birlikte İngiltere'nin Avrupa'daki temel hedefinin Alman-Rus yakınlaşmasını önlemek olduğu ileri sürülebilir. Nitekim AB içinde bunu başaramayan İngiltere, Rusya-Ukrayna Savaşı vesilesiyle bu amacını gerçekleştirmiştir. Çünkü Londra, Rusya'nın Batı'dan izole edilmesi noktasında oldukça kritik bir rol oynamıştır.

Görsel 5: 24 Ocak-3 Ağustos 2022 tarihleri arasında Ukrayna'ya En Çok Askeri Yardımda Bulunan Ülkelerin Listesi

Kaynak: "Where Military Aid to Ukraine Comes From", *Statista*, <https://www.statista.com/chart/27278/military-aid-to-ukraine-by-country/>, [Erişim Tarihi: 19.10.2022].

Yukarıdaki tablodan anlaşılacağı üzere, Avrupa ülkeleri arasında Ukrayna'ya en çok askeri yardımda bulunan ülke İngiltere'dir. Ardından da Polonya gelmektedir. Bu gösterge, Londra-Varşova hattındaki ilişkileri daha da özel kılmaktadır. Buradan İngiltere'nin niçin Polonya'ya bu

¹⁶ John R. Deni, "NATO Must Prepare to Defend Its Weakest Point—The Suwalki Corridor", *Foreign Policy*, <https://foreignpolicy.com/2022/03/03/nato-must-prepare-to-defend-its-weakest-point-the-suwalki-corridor/>, [Erişim Tarihi: 19.10.2022].

kadar büyük bir önem atfettiği anlaşılabilir. Polonya'nın Ukrayna'ya en çok askeri yardımda bulunan üçüncü ülke olmasında Rusya'dan algıladığı tehditte etkili olmuştur. Tüm bunlar, İngiltere-Polonya ve Ukrayna arasındaki ortaklığın sağlam temellere dayandığını göstermesi açısından da önemlidir.

Ukrayna'nın işgalinin ardından Rusya'nın ilişkilerinin en çok gerildiği devletin de İngiltere olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. İngiltere, daha da ileriye giderek Rusya'nın sınır uçlarıyla oynamaya çalışan bir politika izlemektedir.

27 Haziran 2022 tarihinde İngiltere Genelkurmay Başkanı Sir Patrick Sanders, İngiltere'nin Rusya'dan gelen tehdidi savuşturmak için "savaşmaya ve kazanmaya" hazır olması gerektiğini söyleyerek, "Savaşta değiliz; ancak hızlı hareket etmeliyiz ki bölgesel genişlemeyi kontrol altına alamama nedeniyle savaşa sürüklenmeyelim." yorumunu yapmıştır.¹⁷

29 Haziran 2022 tarihinde ise önceki İngiltere Başbakanı Boris Johnson, "Putin kadın olsaydı Ukrayna'yı işgal etmezdi."¹⁸ demiştir. 30 Haziran 2022 tarihinde de İngiltere Savunma Bakanı Ben Wallace, Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin'i "kısa boy sendromlu bir deli" şeklinde nitelendirmiştir.¹⁹

Görülebileceği üzere İngiltere, Rusya'yla olan ilişkilerinde diplomatik bir dil kullanımından uzaklaşmanın yanı sıra Moskova'nın dünya ölçeğindeki nüfuzunu kısıtlayabilmek için birtakım girişimlerde bulunmaktadır. Bunun en somut örneklerinden biri de Balkan coğrafyasında yaşanmaktadır.

Dönemin İngiltere Başbakanı Boris Johnson, 30 Haziran 2022 tarihinde yaptığı açıklamada, İngiltere'nin Rus nüfuzuna karşı koymak, "NATO Misyonunu güçlendirmek, istikrar ve güvenliği teşvik etmek" için Bosna Hersek'e askeri uzmanlar göndereceğini açıklamıştır. Ayrıca Johnson, şu sözleri söylemiştir:²⁰

"Batı Balkanlar'ın Putin'in tehlikeli arayışları için başka bir oyun alanı hâline gelmesine izin veremeyiz. Rusya, ayrılıkçılık ve mezhepçiliğin alevlerini körükleyerek, son otuz yılda Bosna Hersek'te elde edilen kazanımları tersine çevirmeye çalışıyor."

İngiltere; Bosna Hersek'e askeri uzmanlar göndererek, Balkanlar'da Rusya'nın etkinlik alanını daraltmaya çalışmaktadır. Ayrıca İngiltere'nin Rusya'nın geleneksel müttefiki Sırbistan'ın sınırına yaklaşarak, ileride bu ülkeyi de çevrelemeye yönelik politikalar üretebileceği söylenebilir.

Moskova'nın Londra'nın bu hamlesinden ve Berlin'in Saraybosna'ya Avrupa Birliği Barış Gücü Misyonu (EUFOR) askerlerini göndermesinden oldukça rahatsız olduğu görülmektedir.

¹⁷ Danielle Sheridan, "British Army Chief: Ukraine is Our '1937 Moment'", *The Telegraph*, <https://www.telegraph.co.uk/world-news/2022/06/27/british-army-chief-ukraine-1937-moment/>, (Erişim Tarihi: 20.10.2022).

¹⁸ "Ukraine War: Johnson Says If Putin Were A Woman He Would Not Have Invaded", *BBC News*, <https://www.bbc.com/news/uk-61976526>, (Erişim Tarihi: 20.10.2022).

¹⁹ "Vladimir Putin is A Lunatic With Small Man Syndrome: Defence Secretary Ben Wallace Launches Broadside At Russian Leader and Says the Country is Not Winning War in Ukraine", *The Daily Mail*, <https://www.dailymail.co.uk/news/article-10967475/Defence-Secretary-Ben-Wallace-Vladimir-Putin-lunatic-small-man-syndrome.html>, (Erişim Tarihi: 20.10.2022).

²⁰ "UK Sends Military Experts to Counter Russian Influence in Bosnia And Herzegovina", *Reuters*, <https://www.reuters.com/world/uk/uk-sends-military-experts-counter-russian-influence-bosnia-herzegovina-2022-06-30/>, (Erişim Tarihi: 20.10.2022).

Zira 17 Ağustos 2022 tarihinde Rusya'nın Bosna Hersek Büyükelçiliği, Batı'yı Bosna'nın NATOlaşmasına zemin hazırlamakla suçlamıştır.²¹

Anlaşılacağı gibi Londra, Rusya'nın donmuş çatışma bölgelerini aktivite edebilme ihtimalinden derin endişe duymaktadır. Bu yüzden İngiltere'nin Balkanlar'da Rusya'nın yaratabileceği istikrarsızlık hamlelerine karşı ön alma çalışmaları yaptığı görülmektedir. İngiltere'nin Doğu Avrupa'da Polonya'yla kurduğu işbirliğinin bir benzerini Balkanlar'da Bosna Hersek'le kurmak isteyebileceği öngörülebilir.

Sonuç

Tarihsel olarak XIX. ve XX. Yüzyıllara kadar giden ve büyük oyunun ilk temsilcileri olan İngiltere ve Rusya arasındaki rekabetin günümüzde de devam ettiği görülmektedir. İngiltere, özellikle de Rusya üzerinden "Yeni Büyük Oyun"a dahil olma çabası içerisinde. Londra, söz konusu politikasını gerçekleştirebilmek için Kiev ve Varşova üzerinden geliştirdiği ortaklıklara büyük önem atfetmektedir.

Özellikle 2014 yılında Rusya'nın Kırım'ı uluslararası hukuka aykırı bir şekilde ilhak etmesinin ardından Londra, Moskova'nın izole edilmesinde ve çevrelenmesi noktasında öncülük eden bir rol oynamıştır. Geline aşamada İngiltere'deki güvenlik bürokrasisini oluşturan Genelkurmay ve MI6 tarafından Rusya'ya yönelik yapılan

değerlendirmelerin en doğru tespitler olduğu ortaya çıkmaktadır. Bu durum ise İngiltere'nin bahsi geçen savaştan en kârlı çıkan iki devletten biri olmasına yol açmaktadır.

Avrupa'daki temel hedefi, Alman-Rus yakınlaşmasını engellemek olan İngiltere, söz konusu politikasında AB üyesi olduğu sırada başarılı olamasa da 24 Şubat 2022 tarihinde mevzubahis savaşın başlamasıyla bu konuda istediğini elde etme noktasında önemli aşama kaydetmiştir.

Ukrayna'daki savaşla birlikte, AB ve Rusya'nın birbirlerinin enerjilerini tükettiği ve İngiltere ile ABD'nin kârlı çıktığı bir süreç yaşanmaktadır. Bu bağlamda Londra'nın politikasının "Ukrayna'nın kazanmasından ziyade; Rusya'nın kaybetmesi" şeklinde olduğu söylenebilir.

²¹ Azem Kurtic, "Russian Embassy Accuses West of 'Natoisation' of Bosnia", *Balkan Insight*, <https://balkaninsight.com/2022/08/17/russian-embassy-accuses-west-of-natoisation-of-bosnia/>, [Erişim Tarihi: 20.10.2022].

YAZAR

Cemal Ege Özkan, 2019 yılında Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Tarih Bölümü'nden mezun olmuştur. Yüksek lisans derecesini, 2022 senesinde aynı üniversitenin Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Anabilim Dalı'nda hazırladığı "Türk Siyasi Hayatında Selim Rauf Sarper ve Faaliyetleri" başlıklı teziyle almıştır. Hâlihazırda aynı enstitüde doktora eğitimine devam etmektedir. 2020-2021 yılları arasında Türk Tarih Kurumu Yüksek Lisans Bursiyeri olan Özkan, iyi derecede İngilizce bilmektedir.

ANKASAM

STRATEJİK BAKIŞ

ÇANKAYA MAHALLESİ, CEMAL NADİR SOKAK, NO: 9, 06690, ÇANKAYA - ANKARA/TÜRKİYE
TEL: +90 312 474 00 46 · FAKS: +90 312 474 00 45 · E-POSTA: info@ankasam.org

COPYRIGHT © 2021

Bu yayının tüm hakları Ankara Kriz ve Siyaset Araştırmaları Merkezi'ne (ANKASAM) aittir. 5846 sayılı fikir ve Sanat Eserleri Kanunu uyarınca kaynak göstererek yapılacak makul alıntılar dışında ANKASAM'ın izni olmaksızın yayının tümünün veya bir kısmının elektronik veya mekanik (fotokopi, kavit ve bilgi depolama, vd.) yollarla basımı, yayını, çoğaltması veya dağıtımı yapılamaz. Bu çalışmada yer alan görüş ve değerlendirmeler yazarına ait olup, kurumsal olarak ANKASAM'ın resmi görüşünü yansıtmaz.

PARA İLE SATILAMAZ